

BILTEN

DVE NEDELJE U SVETU ENERGETIKE

Politika gasovoda

Osniva se projektna kompanija za Jadransko-jonski gasovod

Rumunija želi da se pridruži Južnom gasnom koridoru

Mađarska želi za sebe sav budući rumunski izvozni gas?

Rumunija razgovara sa Slovačkom oko trase gasovoda Eastring

Nord Stream AG 2 će zahtevati kompenzaciju u slučaju promene EU zakona o gasu

Energetska zajednica:

Smernice za intergaciju prosumers-a u mrežu

SADRŽAJ

Evropska komisija odobrila mehanizme kapaciteta u šest zemalja EU.....	OVDE
Energetska zajednica: Smernice za integraciju prosumers-a u mrežu.....	OVDE
Osniva se projektna kompanija za Jadransko-jonski gasovod (IAP).....	OVDE
Šefčovič: Rumunija želi da se pridruži Južnom gasnom koridoru	OVDE
Mađarska nastoji da obezbedi za sebe sav (budući) rumunski izvozni gas	OVDE
Rumunija razgovara sa Slovačkom oko trase gasovoda Eastring.....	OVDE
Budućnost gasa je u "power-to-gas" tehnologiji, smatra EK.....	OVDE
Rumunija: Cena prirodnog gasa prema Baumgartenu	OVDE
Nord Stream AG 2 će zahtevati kompenzaciju u slučaju promene EU zakona o gasu.....	OVDE
TASS: Gazprom smanjuje ulaganja u prirodni gas.....	OVDE
Exxon: Ovo su posledice klimatske politike po vrednost kompanije.....	OVDE
Obrt u klimatskom sporu protiv Exxona - Kompanija tuži tužioce	OVDE
Dizel i dalje dominira na EU tržištu goriva	OVDE
Projekat LNG Krk – za sada EU pokrila 28% investicije.....	OVDE

Energetska zajednica: Smernice za integraciju prosumers-a u mrežu

BEČ - Sekretarijat Energetske zajednice izdao je 7. februara nove smernice za politiku integracije prosumer-a (prosumer – rezidencijalni potrošač i proizvođač, kao i 'skladištar' energije). Prema dokumentu koji ima za cilj pružanje preporuka i praktičnih saveta o tome kako sprovesti modele samo-potrošnje u zemljama ugovornim članicama EnZ, od svih se zahteva uvođenje stabilnog, transparentnog i sveobuhvatnog regulatornog okvira za prosumere, a omogućavajući njihovim potrošačima da postanu svesniji troškova i potencijalnih prihoda koji se odnose na distribuiranu (ili decentralizovanu) proizvodnju energije.

Smernice insistiraju na činjenici da se neto očitavanje na modelima neto naplate treba primeniti u svim ovim zemljama i da, tamo gde je to potrebno, moraju sprovesti sekundarna zakonodavstva kako bi se deblokirali neprimenjene odredbe iz glavnih regulatornih okvira, kao što je slučaj u nekoliko ovih zemalja.

Štaviše, Sekretarijat preporučuje da budući ili izmenjeni modeli šeme distribuirane proizvodnje obuhvate precizne definicije kategorija potrošača i njihovu podobnost za modele sopstvene potrošnje. "Domaćinstva i mali komercijalni potrošači trebaju biti tretirani odvojeno od industrijskih i velikih komercijalnih potrošača", saopštio je Sekretarijat u dokumentu.

Osim toga, nove smernice preporučuju usvajanje statistike o udelu sopstvene-potrošnje na nivou energetskog sistema putem sistema izveštavanja i ključnih statističkih indikatora definisanih na sveobuhvatan način.

Sa izuzetkom Ukrajine, koja je nedavno reformisala svoje energetsko tržište i ima model neto očitavanja, sve druge zemlje EnZ imaju vrlo malo razvijen sektor stambenih i komercijalnih PV.

Evropska komisija odobrila mehanizme kapaciteta u šest zemalja EU

BRISSEL - Evropska komisija odobrila je 7. februara, u skladu s propisima EU o državnoj pomoći, mehanizme kapaciteta električne energije (capacity mechanism) u Belgiji, Francuskoj, Nemačkoj, Grčkoj, Italiji i Poljskoj. Komisija je utvrdila da će mere doprinijeti osiguranju sigurnosti snabdevanja, uz očuvanje konkurencije na jedinstvenom tržištu.

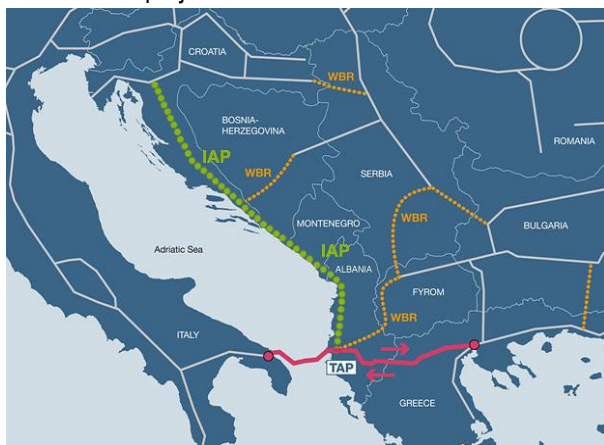
Mehanizmi kapaciteta imaju cilj da obezbede sigurnost snabdevanja električnom energijom, ali ako nisu dobro osmišljeni, mogu izazvati veće cene električne energije za potrošače, davati nepotrebne prednosti određenim energetskim subjektima ili otežati prenos električne energije preko granica EU. Stoga je Komisija u saradnji s nacionalnim vlastima ocenila mehanizme u pomenutih šest zemalja članica kako bi se osiguralo da zadovoljavaju striktno kriterijume prema pravilima EU o državnoj pomoći, a posebno Smernicama Komisije 2014. za državnu pomoć za zaštitu životne sredine i energiju. U tom kontekstu, Komisija je takođe uzela u obzir uvide iz svog istraživanja sektora državne pomoći iz 2016. o mehanizmima kapaciteta.

Šest odobrenih mehanizama kapaciteta se tiču više od polovine stanovništva EU. Oni pokrivaju niz različitih vrsta mehanizama koji odgovaraju specifičnoj potrebi u svakoj državi članici. Na primer, u slučajevima Belgije i Nemačke Komisija je odobrila strateške rezerve. Strateške rezerve zadržavaju određene kapacitete proizvodnje izvan tržišta električne energije za rad samo u hitnim slučajevima. U slučaju Italije i Poljske, Komisija je ovlasila mehanizme kapaciteta tržišta. To može biti nužno kada se tržišta električne energije suočavaju sa strukturnim problemima sigurnosti snabdevanja. U slučajevima Francuske i Grčke, Komisija je ovlasila mehanizme kapaciteta koji posebno podstiču odgovor na potražnju (demand response).

Kroz šeme za upravljanje potražnjom plaćaju se ili drugačije stimuliraju kupci kako bi smanjili potrošnju električne energije u satima kada je električna energija oskudna. Prednost takvih šema je da operatori odgovora na potražnju mogu brže reagovati od proizvođača električne energije i generalno su ekološki prihvatljivija.

Osniva se projektna kompanija za Jadransko-jonski gasovod (IAP)

BAKU – Predstavnici zainteresovanih kompanija potpisali su u petak u Bakuu Pismo namere o osnivanju projektne kompanije Jadransko-jonskog gasovoda (IAP), ali detalji za sada nisu objavljeni. Pismo su, na marginama Ministarskog sastanka Savetodavnog veća Južnog gasnog koridora potpisale kompanije Plinacro iz Hrvatske, Albغاز iz Albanije i Montenegro Bonus iz Crne Gore, saopšteno je iz azerbejdžanske državne naftno-gasne kompanije SOCAR, koja ima funkciju jednog od tehničkih konsultanata projekta IAP.

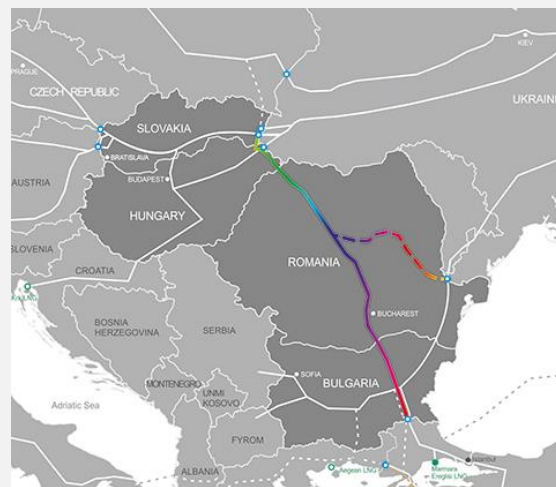
Inače zamišljeno je da se Jadransko-jonski gasovod, preko Albanije i Crne Gore, nastavi na Trans-jadranski gasovod (TAP) i priključi se u Splitu na hrvatski gasovodni sistem. Njime bi trebalo da se transportuje pet milijardi m³ gasa godišnje iz kaspiskog regiona, preciznije, za sada iz Azerbejdžana. Gasovod TAP, dužine 878 km, treća i poslednja karika Južnog gasnog koridora, transportovaće u Evropu prvi put kaspiski gas iz azerbejdžanskog polja Šah Deniz.

Četvrti Ministarski sastanak Savetodavnog veća Južnog gasnog koridora u Bakuu okupio je ministre energetike i privrede i predstavnike zemalja koje učestvuju u realizaciji projekta i to Azerbejdžana, Turske, Hrvatske, Gruzije, Grčke, Albanija, Italije, Bugarske i Crne Gore, kao i zvaničnike Evropske unije (EU), Velika Britanije i Sjedinjenih Američkih Država (SAD) i šefove projekata Trans – Anadoljski (TANAP) i Trans-jadranski gasovod (TAP).

Rumunija razgovara sa Slovačkom oko trase gasovoda Eastring

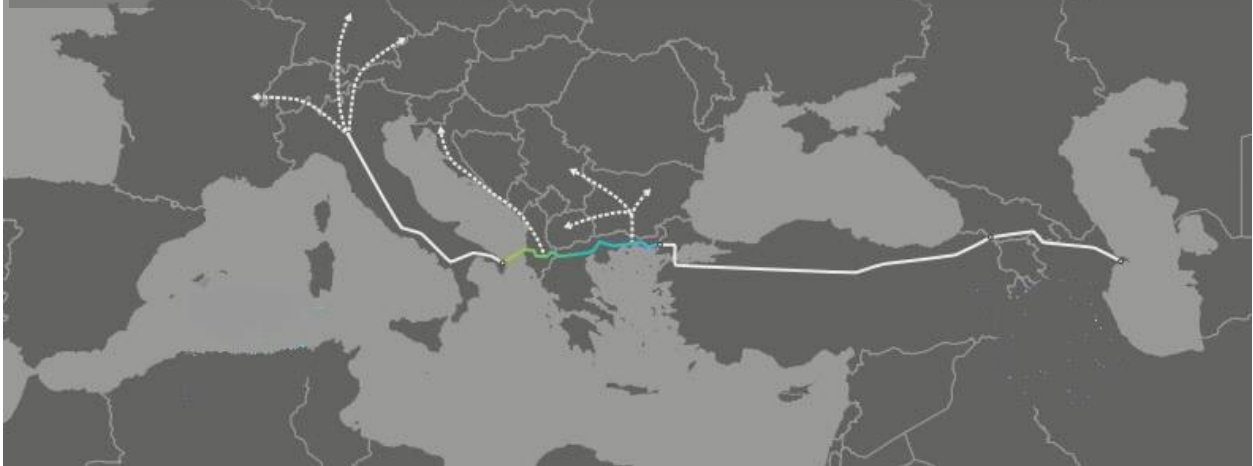
BUKUREŠT – Rumunski operator gasovodnog sistema Transgaz i slovačka nacionalna gasovodna kompanija Eustream razmotriće mogućnost projektovanja dela trase gasovoda Eastring (Istočni prsten) između Rumunije i Slovačke. Dve kompanije su u tom cilju potpisale memorandum o razumevanju, prenosi portal Romania-insider. Slovačka je potpisala slične sporazume sa Bugarskom i Mađarskom, a Eastring je zamišljen kao dvosmerni gasovodni interkonektor između Slovačke do spoljne granice EU na teritoriji Bugarske.

Eastring, koji je uvršćen u Projekte od opšteg interesa EU, se na svom portalu predstavlja kao „alternativa projektu Južni tok, potpuno usaglašena sa EU pravilima i nesmetanim pravom pristupa trećih strana“. Projektna kompanija navodi da ovaj gasovod, planiranog kapaciteta 20 milijardi kubnih metara godišnje, može zadovoljiti 100% potreba zemalja Balkana, time što bi im omogućio pristup gasu iz evropskih čvorišta (NCG, Gaspool, Baumgarten, TTF). Ideja projekta je da maksimalno iskoristi postojeće gasovodne kapacitete rutom koja još nije precizirana.

Šefčovič: Rumunija želi da se pridruži Južnom gasnom koridoru

BAKU – Rumunija je izrazila interesovanje da se pridruži projektu Južnog gasnog koridora (SGC), rekao je u četvrtak, 15. februara, potpredsednik Evropske komisije zadužen za stvaranje evropske Energetske unije, Maroš Šefčovič. Mnoge zemlje su zainteresovane za ovaj projekat, a posebno Rumunija, koja želi da učestvuje u njegovoj realizaciji, rekao je Šefčovič na Ministarskom sastanku Savetodavnog veća Južnog gasnog koridora u Bakuu. Šefčovič, doduše, nije obrazlagao na koji način bi Rumunija mogla da se priključi tom gasovodnom koridoru, odnosno mogla da primi kaspiski gas koji ide sistemom tri povezana gasovoda.

Mađarska nastoji da obezbedi za sebe sav (budući) rumunski izvozni gas

BUKUREŠT - Strategija Mađarske je da kupi sav prirodni gas koji Rumunija bude izvozila projektovanim gasovogom BRUA (Bugarska-Rumunija-Mađarska-Austrija), pokrije njime svoje potrebe, a potom reeksportuje višak kupcima koje pronade, ali bi Austrija mogla da pokuša da blokira te planove Budimpešte, komentariše 16. februara rumunski poslovni *Business Review*.

List podseća da je u julu prošle godine zvanična Budimpešta saopštila da će gasovod BRUA, projektovan da preko pomenutih zemalja završi u austrijskom gasnom čvorištu Baumgarten, završiti u Mađarskoj i tako postati BRU (Bulgaria-Romania-Ungria). Početkom februara, premijer Mađarske Viktor Orban najavio je da će njegova zemlja uskoro potpisati dogovor kojim će obezbediti uvoz četiri milijarde kubnih metara gasa godišnje iz Rumunije, tokom narednih 15 godina.

Business Review piše da bi na ovaj način Budimpešta

ugrozila interese Rumunije, onemogućavajući toj zemlji da dođe do kupaca na čvorištu Baumgarten, pa bi se svela na snabdevača jednog dominantnog klijenta (Mađarske), dok bi istovremeno Austrija izgubila važnu ulogu snabdevača rumunskog gasa. Uzgred, austrijska kompanija OMV u partnerstvu sa američkim Exxon Mobilom, razvija glavne depozite prirodnog gasa u rumunskim vodama Crnog mora, piše bukureštanski poslovni i konstatuje da Beč ima jake adute kojima će svakako nastojati da blokira strategiju Budimpešte.

Rumunija: Cena prirodnog gasa prema Baumgartenu

BUKUREŠT - Rumunska Nacionalna agencija za mineralne resurse (ANRM) otvorila je javnu raspravu o nacrtu uredbe o izmeni metodologije za određivanje referentne cene prirodnog gasa na rumunskom tržištu. Prema tom nacrtu, davanja proizvođača za državni budžet bila bi jednom mesečno izračunata na osnovu cene gasa u Austriji. Na taj bi način rumunska formula u sebi sadržavala cenu prirodnog gasa koja bi se izračunavala kao prosek svih transakcija sprovedenih u prethodnom mesecu na Srednjeevropskom gasnom čvorištu (CEGH) u Baumgartenu, koje je u vlasništvu austrijske naftno-gasne kompanije OMV, piše rumunski portal *Energy World Magazine*.

Budućnost gasa je u "power-to-gas" tehnologiji, smatra EK

BRISEL - Evropska Komisija (EK) će ove godine pripremiti predloge za novu regulaciju tržišta prirodnog gasa kojom se žele istražiti mogućnosti sinergije između gasnih i elektroenergetskih mreža, kao i primene biometana, rekao je na minuloj konferenciji o ovom energentu prvi čovek EK za unutrašnje energetske tržište Klaus-Dieter Borchard.

"Možemo koristiti gasovodnu mrežu kao jednu od opcija za skladištenje, što nam nedostaje u elektroenergetici", kazao je on navodeći primer pretvaranja viška energije iz vetra u metan ili vodonik.

Korišćenje tzv. "power-to-gas" tehnologije je još na niskom nivou, ali Borchard smatra da vredi pokušati sa njenom primenom na industrijskom nivou. EK će predloge nove plinske regulative predstaviti 2020., objavio je *Platts*.

TASS: Gazprom smanjuje ulaganja u prirodni gas

MOSKVA - Ruski gasni div Gazprom saopštio je 7. februara da posle 2019. godine planira da prestane sa povećavanjem investicija u gasne projekte. U 2019. se planiraju investicije od 24,5 mlrd. dolara, dok bi već 2020. godine capex trebalo da padne na 17,5 mlrd. dolara. U periodu do 2019. troškovi investiranja povezani su najvećim gasnim projektima koji su u toku, poput gasovoda Severni tok 2, Turski tok i Snaga Sibira.

Posle 2019. godine smanjiće se investiranje i u delu poslovanja zaduženom za proizvodnju električne energije, dok će jedino deo kompanije koji se bavi proizvodnjom nafte zadržati nivo investicija na oko 7 mlrd. dolara do 2020., javlja novinska agencija *TASS*.

Nord Stream AG 2 će zahtevati odštetu u slučaju promene EU zakona o gasu

FRANKFURT – Kompanija zadužena sa projektovanje i izgradnju gasovoda Severni tok 2 zahtevaće od Evropske unije kompenzaciju svih troškova projekta u slučaju izmene EU zakona o gasu, rekao je izvršni direktor Nord Stream AG 2, Matias Varnig. Kako je rekao u intervjuu nemačkom listu *WirtschaftsWoche*, u izgradnju ovog gasovoda već je investirano oko pet (od ukupno predviđenih 9,5) milijardi evra, a investicije su rađene na osnovu i u skladu sa postojećom evropskom Direktivom o gasu.

„Ne razumem kako bi trebalo da deluje dopunjena Evropska direktiva o gasu na gasovode van unutrašnjeg tržišta EU“, dodao je on.

Evropska komisija je u novembru prošle godine predložila amandmane na Direktivu o gasu EU sa ciljem da obezbedi da određene odredbe energetske zakonodavstva Evropske unije važe i za sve gasovode u Uniji koji dolaze iz, ili idu ka trećim zemljama. Dopune se u prvom redu odnose na nediskriminatorne tarife u transportu gasa, pravo pristupa (korišćenja) treće strane tim gasovodima, kao i razdvajanja poslova prodaje i transporta gasa. Prema postojećem slovu Direktive, ti standardi ne važe za podmorske sekcije gasovoda, pa samim tim ni za projekat Severni tok 2, pojašnjava agencija RIA Novosti.

Jedini deoničar projekta je ruski Gasprom. Evropski partneri – anglo-holandski Shell, austrijski OMV, francuski Engie i nemačke kompanije Uniper and Wintershall – su se obavezale da pokriju zajedno polovinu troškova Severnog toka 2 (sa po 950 miliona evra), dok će Gasprom finansirati drug u polovinu investicije sa 4,75 milijardi evra.

Severni tok 2 predviđa gradnju dodatne dve cevi ukupnog kapaciteta 55 milijardi kubnih metara gasa godišnje, između Rusije i Nemačke, po dno Baltičkog mora. Gasopvod bi išao uporedo sa dve cevi gasovoda Severni tok, istog kapaciteta od 55 milijardi m³.

Exxon: Ovo su posledice klimatske politike po vrednost kompanije

HJUSTON – Exxon Mobil očekuje da globalna potrošnja nafte padne do 2040. godine, ukoliko regulative vezane za smanjenje emisija gasova efekta zelene bašte (GHG) vezane za cilj ograničenja globalnog zagrevanja na ispod 2 stepena Celzijusa budu u potpunosti primenjene, prenosi **Reuters**.

Zaključak se nalazi u analizi koju je posle nekoliko godina priprema, objavio tim klimatskih eksperata kompanije, u sklopu odgovora na zahteve akcionara najvrednije svetske izlistane naftne kompanije, zabrinut za sudbinu svojih uloga.

Prema Exxonovim procenama, potrošnja sirove nafte u svetu opadaće pod uticajem ovog faktora 0,4% godišnje do 2040, na oko 78 miliona barela na dan. U isto vreme će potrošnja prirodnog gasa rasti stopom od 0,5% godišnje.

Exxon navodi da je – u ovakvom klimatskom scenariju - 5% njegove ukupne vrednosti u bilansiranim naftnim i gasnim rezervama „koje možda neće biti poželjne investicije“.

Obrt u klimatskom sporu protiv Exxon - Kompanija tuži tužioce

NJUJORK – Serija tužbi koja se vodi protiv Exxon Mobila zbog navodnog manipulisanja informacijama o posledicama njegovog poslovanja po klimatske promene, dobila je retko viđen obrt u istoriji pravnih sporova: Američki naftni kolos je odlučio da tuži one koji ga optužuju, prenosi u utorak **Bloomberg**. Kompanija je podigla optužnice protiv najmanje 30 lica i organizacija, uključujući glavne tužioce država Njujork i Masačusec. Exxon tvrdi da su se advokati, javni funkcioneri i aktivisti za zaštitu životne sredine "udružili" protiv kompanije u koordiniranoj pravnoj i javnoj kampanji. Eksperti kažu da je Exxon-ova strategija - izuzetan gambit preokretanja pravnog spora - jasan znak posledica koje eventualna presuda najvećoj svetskoj naftnoj i desetoj u svetu najvrednijoj kompaniji, može doneti ukupnoj industriji fosilnih goriva.

Do sada su Njujork i osam gradova i oblasti u Kaliforniji, uključujući San Francisco i Oukland, tužili Exxon i druge naftno-gasne kompanije. Oni tvrde da su te kompanije negirale i prikrivale nalaze naučnika, uprkos saznanju da upotreba fosilnih goriva predstavljala "ozbiljan rizik" za planetu. Exxon demantuje te optužbe i kaže da njegova odbrana treba da pokaže da se kažnjava zbog toga što se „ne uklapa u liniju o klimatskim promenama, iako se slaže sa naučnim konsenzusom“.

"Državni tužioci su prekršili pravo Exxon Mobila da učestvuje u nacionalnom razgovoru o tome kako se baviti rizicima koje su izazvale klimatske promene", rekao je Dan Toal, advokat koji zastupa Exxon.

Advokati tužioca i pravni eksperti tvrde da je taktika naftnog giganta zastrašivanje i skretanje pažnje sa teme šteta po životnu sredinu. Linda Kelly, generalna zastupnica Nacionalne asocijacije proizvođača, međutim kaže da je klimatska parnica zapravo igra za novac i glasove. San Francisco je obećao advokatima tužbe protiv Exxon 23,5 odsto od bilo kog poravnjanja, dok Njujork sprema sličan dogovor.

Dizel i dalje dominira na EU tržištu goriva

BRISEL - Najnoviji izveštaj Evropske komisije pokazuje da na tržištu transportnih goriva Evropske unije i dalje dominira dizel, koji je u 2016. godini zahvatio čak 71,8% ukupno prodatih goriva (257.206 miliona litara). Udeo prodaje dizelskih goriva postupno raste, 2001. on je u ukupnoj prodaji iznosio 55,6 %, a 2016. 71,8 %.

Istovremeno udeo benzina iznosio je 28,2% (100.838 miliona litara).

Ukupne prodaje goriva za sektor transporta povećane su te godine za 2,7% u odnosu na 2015j. Prodaje benzina u 2016. ostale su gotovo nepromenjene, dok su prodaje dizela porasle za 3,8%, pokazuje Izveštaj. Bezmalobav dizel prodat na području EU sadrži biodizel, dok 85% benzina sadrži bioetanol, navodi se u dokumentu Evropske komisije.

ec.europa.eu

Projekat LNG Krk –EU za sada jedini investitor

ZAGREB - Sve aktivnosti oko plutajućeg LNG terminala na Krku odvijaju se prema terminskom planu, pre a rokovima koje je zadala Evropska unija, koja učestvuje u sufinansiranju tog projekta, ističe direktor firme LNG Hrvatska Goran Frančić u razgovoru za *Hinu*. EU preko Evropskog fonda za povezivanje (CEF) učestvuje sa udelom od 28 odsto u finansiranju kupvine FSRU broda (plutajući terminal, koji se sastoji od broda usidrenog kraj luke u kome se prirodni gas skladišti i ponovno regasifikuje), izgradnju pristaništa s pomoćnim objektima i priključnog gasopvoda do mesta spajanja na transportni sistem Plinacroa.

Ukupni troškovi izgradnje LNG terminala na Krku procjenjuju se na 383,6 miliona evra, dok će EU u taj projekat uložiti 101,4 miliona eura. Sporazum o dodeli bespovratnih sredstava potpisan je sredinom decembra prošle godine. Puštanje prvih količina gasa s terminala u sistem očekuje se početkom 2020. godine. Obavezujuće ponude za zakup kapaciteta (od 2,6 milijardi kubnih metara) očekuju do kraja aprila, a krajem drugog kvartala i konačnu investicionu odluku, kaže Frančić. Ugovori će, međutim, biti uslovno potpisani, do donošenja konačne

investicione odluke, što se očekuje tokom drugog kvartala ove godine, kaže čelni čovek LNG-a Hrvatska. Dodaje da bi krajem marta moglo biti izdato rešenje o prihvatljivosti projekta po životnu sredinu.

Komentarišući ukupnu finansijsku konstrukciju projekta, Frančić kaže da je za sada 28% pokriveno kroz pomenuta sredstva EU, a da bi udeo od 30 odsto trebalo da obezbedi vlasnik, koji još nije definisan, jer je još u toku proces pregovora sa izabranim partnerima Hrvatskom elektroprivredom i Plinacro-om i poželjnim partnerima oko ulaska u vlasničku strukturu LNG Hrvatska.

Frančić smatra da bi poseban zakon o LNG-u. tzv. 'lex LNG' trebalo da bude usvojen krajem aprila i da ubrza izgradnju LNG terminala. "Njime se potvrđuje strateški karakter projekta u svim njegovim fazama razvoja i realizacije i uređuju pitanja kao što su infrastruktura LNG terminala i prateća infrastruktura, pravila i mere prilikom realizacije LNG terminala s ciljem očuvanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, izdavanje koncesije na pomorskom dobru, kao i imovinsko-pravni odnosi.